

Biologická olympiáda za časů koronaviru

Stejně jako celá společnost, i Biologická olympiáda (BiO) se již druhý rok musela vyrovnat s omezeními, která přináší současná epidemická situace covidu-19. V podstatě od začátku plánování 55. ročníku BiO bylo zřejmé, že se bude muset uskutečnit v distanční podobě, ostatně v tomto duchu byla i doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Pro soutěž, která je založena na experimentování, poznávání reálných přírodnin a kde součástí celkového zážitku soutěžících je osobní setkání, byl pokus o převedení do on-line prostředí velkou výzvou.

Dnes při pohledu zpět můžeme konstatovat, že BiO má úspěšně za sebou nejnáročnější „logistickou operaci“ ve svých dějinách – realizaci školních a krajských kol i celostátní kola v kompletním on-line režimu. Pro úspěch soutěže za mimořádných podmínek bylo třeba využít nové platformy a komunikační kanály. Obrovský dík patří pracovním skupinám a krajským komisím, které v letošním roce v kategoriích C a D komunikovaly přímo se školami (zajišťovaly výběr příslušných počtů studentů a hodnotily vstupní úlohy). Zvláště oceňujeme vstřícný přístup pedagogů, bez nichž by realizace olympiád, a nejen za letošních podmínek, nebyla možná. Mimořádný je také fakt, že nám s krajskými koly pomohly hned tři univerzity: u kategorie A – Univerzita Karlova (prostředí MOODLE), B – Česká zemědělská univerzita v Praze (rovněž MOODLE), C a D – Masarykova univerzita (prostředí IS MUNI).

Test vyplnilo v kategorii A – 444 účastníků, B – 498, C – 737 a D – 718 soutěžících. Podařilo se tak téměř naplnit maximální kvóty, které jsme předem určili (500 pro kategorii A a B, 900 pro kategorii C a D). Vzhledem k okolnostem jde o nikoli malý, ale velký zázrak! Výsledky krajských kol všech kategorií najdete na webu BiO.

Jak jsme již zmínili, uskutečnění krajských kol všech kategorií vyžadovala enormní nasazení zúčastněných administrátorů

informačních systémů a předsedů pracovních skupin. Bylo třeba komunikovat s tisíci žáků a studentů, a to vše při zachování rovných šancí a spravedlivého průběhu. V tuto chvíli je již možné konstatovat, že, stejně jako v loňském roce, se realizace krajských kol vydařila. Vzhledem k velkému počtu účastníků nebylo možné se zcela vyvarovat v jednotlivých případech komplikacím – nejčastěji byly zaviněné problémy v elektronické komunikaci. Jejich počet byl ale minimální a zcela jistě neohrozil regularnost soutěže, která je mimo jiné založena i na důvěře ve fair play jednotlivých účastníků. Museli jsme se vypořádat se zcela nečekanými komplikacemi – např. v průběhu kategorie B v systému MOODLE byl přístup k části týkající se poznávání organismů Googlem vyhodnocen jako hackerský útok a byly zablokovány obrázky na přidruženém Google disku. Celý problém pomohla vyřešit realizace náhradní poznáváčky Krajského kola BiO B spolu s Krajským kolem BiO A na MOODLE Univerzity Karlovy (ty proběhly bez potíží i díky tomu, že byly obrázky po problémech s propojením na diskové pole uloženy na místní disk). Naštěstí ani tato komplikace by neměla narušit regularnost soutěže.

Výjimečnou novinkou letošního ročníku bylo, že účastníci všech čtyř kol měli možnost reklamovat autorské řešení. Stížnosti v řádu dní konzultovali předsedové pracovních skupin, byly uzavřeny příslušné (vesměs drobné) změny bodových zisků a připraveny výsledkové listiny.

Jsmo moc rádi, že nastavená „pravidla hry“ letošní biologické olympiády umožnila i její celostátní vyvrcholení – Ústřední kolo. Také to se uskutečnilo v on-line prostředí s pomocí MOODLE Univerzity Karlovy. Celkem se ho 28. května 2021 zúčastnilo 36 soutěžících podle obvyklého klíče (dva z každého kraje + 8 dalších s nejvyššími bodovými zisky v krajském kole). Šlo o teoretický test složený z 50 otázek, poznávání přírodnin (50 položek) a čtyři

praktické úlohy (včetně terénní, po 25 otázkách). Všichni autoři úloh se shodli, že kvalita soutěžících byla vynikající, v některém z příštích čísel Živy se s vámi podělíme o to, jak úlohy vypadaly a jak na ně soutěžící odpovídali. V řadě případů se řešení soutěžících krylo s autorským řešením, případně bylo ještě sofistikovanější, a to i přes velkou náročnost úkolů. Výsledková listina Ústředního kola je také zveřejněna na webu BiO.

Dvanáct nejlepších účastníků Ústředního kola bylo pozváno na výběrové soustředění realizované na Přírodovědecké fakultě UK. Zde byla vybrána čtveřice reprezentantů pro mezinárodní on-line soutěž IBO Challenge II. Ta letos nahradila Mezinárodní biologickou olympiádu, která se měla uskutečnit v Portugalsku. Naši soutěžící uspěli opravdu mimořádně, neboť získali čtyři medaile včetně kovu nejčestnějšího a zároveň se mohou soutěže zúčastnit ještě příští rok. Zlatou medaili si odvezl Marek Pavlica (Gymnázium Na Vítězné pláni, Praha 4), stříbrnou Tereza Maxerová (Gymnázium České Budějovice, Jírovцова 8) a Matěj Pokorný (Gymnázium Aš), bronzovou Matěj Vostrčil (Gymnázium Suverénního řádu maltézkých rytířů ve Skutči).

Dalším vyvrcholením BiO, ale v tomto případě i Chemické olympiády, jsou Letní odborná soustředění v Běstvině v Železných horách. Ta se (za finanční projektové podpory MŠMT) tradičně konají ve dvou čtrnáctidenních červencových turnusech. V letošním roce šlo o jedinou prezenční aktivitu těchto soutěží, která tak probíhala obdobným způsobem jako v minulých letech. Krajská kola kategorií B, C a D a Ústřední kolo kategorie A jsou zde klíčem pro výběr účastníků. Pro všechny zúčastněné, včetně přednášejících, to bývá nezapomenutelný zážitek.

Pro spoustu soutěžících je pobyt na Běstvině hlavním důvodem, proč se účastní BiO, stejně tak to bylo pro autory tohoto příspěvku.

Více na webové stránce <https://biologicaolympiada.czu.cz>

1 Laboratorní praktikum účastníků Letního odborného soustředění v Běstvině

2 Jan Černý (autor článku) si na Běstvině užívá přednášky z histologie pro přírodovědné talenty, aktivity, na kterou se všichni lektori celý rok těší. Snímky L. Libusové

